

«Hitzak eta irudiak kartzeletatik ateratzea da nire lana»

Hainbeste bidaiatu dugu Pellorekin, hainbeste ibili gara, geldi gelditu baikara, so, eta esan baitugu ixo.

UXUE ALBERDI

Argazkiak: Dani Blanco

“Bazen behin Pello Añorga izeneko haur bat” esango banizu?

Bazen behin Pello Añorga izeneko haur bat... haur izaten jarraitu nahi duena. Haurra izaten heldutasunetik, haurra falta baldin bazaigu zahartu egiten baikara. Nik aipatzen dudana haurra arketipo bat da: begiratzeko modu bat, eta haurraren dimentsioan sartu daitezke emozionatzeko gaitasuna, gauza berriak egitea, liluratzea, bidaiatzea, galtzea, harritzea, maitatzea, maitemintzea, gaizki egotea... Bizitzarekin konektatzea. Horri guztiari deitzen diot haurra. Mirok esaten zuenaren ildotik, Oteizak esaten zuenaren ildotik... Haur hori.

Zure lehenengo haurtzaroan ze leku zeukan ipuinak?

Ez leku berezirik. Umetan dimentsio guztietan bizi nuen dena: kanpoan, barruan... Heldu ahala hasten gara bereizketak egiten: hau fantasia da, hura ipuina da, hau egia, bestea gezurra... Muga horiek, kontzeptu horiek gero etortzen dira, baina txikitik bizitza dimentsio guztietan bizitzen da, kontzepturik gabe. Hori da lehenengo haurtzaroa. Alderdi intelektuala, galderak egitea, geroago hasten da. Lehen haurtzaroan amonaren eskutik kanpora atera eta Txinara joaten ginen. Txina kardaberak hori-hori jartzen ziren garaia zen, eta guk petaloekin masailak margotzen genituen eta Txinan ginen, Txinan sentitzen ginen. Halako esperientziak asko markatu naute, eta kontatzerakoan erritoei izugarritzko garrantzia ematen diet nik ere: nola hasi, nola bukatu... Bigarren haurtzaroan haurra abenturetan parte hartzen hasten da. Orduan hasten gara gure buruari galdetzen: zer da egia? Zer da gezurra? Non dago muga? Bizitza misterioz beteta dago, eta lilura hori beharrezkoa da. Gerora

konturatu naiz nire abentura guztia haurrak dimentsio horretara eramatea izan dela: zer da gezurra? Zer da egia? Eta baita poesiaren dimentsiora ere. Hitzaren dimentsioa ezinbestekoa da, hitzak munduak irekitzeko balio baitu, eta baita ixteko ere, zoritxarrez. Hitzek erritmoa dute, eta irudia. Nik hitzen bidez ikusi egiten dut, ikusmena ematen didate: bisioa. Hitzek begiak dituzte. Horregatik gus-tatzen zait ipuinak kontatzea: haurrak dauden lekuan presentzia gehiagorekin egon daitezten, hitza erabil dezaten, eta hitzek dituzten begien bitartez paisaia berriak aurkitu ditzaten. Hori gertatzen den bakoitzean haurrak hainbeste bidaiatzen du, hainbeste ibiltzen da, azkenean geldirik geratzen baita, eta dena da so, eta orduan esaten du: ixo. Hau oso Zen da, presentzia guztiarekin egotearekin du zerikusia. Egonean egotearekin. Egoten jakitearekin. Hori ezinbestekoa da munduarekin konektatuta egoteko.

Egia eta gezurraren arteko muga aipatu duzu, eta Julio Cortazarrek esaten zuen bere txikitako traumatiko bat zela ohartzea, errealitatearen eta fantasiaren arteko muga ez zegoela leku berean beretzat eta gainerako guztientzat. Beretzat errealak zirela besteek fantastikotzat zituzten gauzak.

Horregatik esaten da euskaraz “egia? Sudur ondoan begia. Gezurra? Begi ondoan sudurra”. Non dago muga? Izakiok mundua etengabe barnetik eta kanpotik bizi dugu. Kanpo-

Nortasun agiria

Pello Añorga Oiartzunen jaio zen 1956an. Irakasle hasi zen Oiartzungo ikastolan, eta han hasi zen haurrei ipuinak kontatzen. Bi hamarkadatik gora daramatza ipuin kontalaritzan. Fantasiak sendatu zuen, eta fantasiarekin sendatzen saiatzen da.

◦ P E R T S O N A I A ◦
Pello Añorga

tik bizi dugunean proiektatu egiten gara eta hitza erabiltzen dugu proiektatzeko. Hitza, ipuina, artea oro har, gizakiok proiektiorako aurkitu ditugun lanabesak dira. Errealitatea ulertzeko bi plano daude: alderdi arrazionala eta irrazionala. Batzuek kontzeptuaren bitartez erabiltzen dute hitza: hau erramua da, hori hodeia, hura Bianditz... Horiek gauza objektiboak direla diogu, denok hala deitzen diegulako erramuari, hodeiari eta Bianditzi. Baina badago hitzaren beste dimentsio bat, artearen dimentsioa dena, eta hori sinboloa da. Sin-boloa. Errealitateak lotzeko balio duena. Baina artifizio hutsa da! Munduan izan diren bisio guztiak, profetenak, politikarienak, lider espiritualenak... zer dira? Horiek guztiek hitza dimentsio sinbolikoan erabili dute. Hitzak izendatzeko balio dezake, baina artearen dimentsioan hitzak lotzeko balio du, uztartzeko, sinbolizatzeke, zubi lana egiteko. Badira sinbolo batzuk oso indartsuak direnak eta kolektibo oso bat errealitatearekin lotzeko balio dutenak. Nola sortzen dira mitoak? Ba, halaxe, eta garbi dago mito batzuk behar ditugula, non denok proiektatuko garen. Baina munduan edozer gauza izan daiteke ispilu:

ura, hodeia, zure sudurra, zure ilea... Edozer, gertatzen dena da batzuk ispilu batzuetan sentitzen direla proiektatuak, identifikatuak, eta beste batzuk ez. Batzuek ikusten dute eta beste batzuek ez dute ikusten. Ni bizitzan ispiluak jartzen saiatzen naiz, baina badakit ezinezkoa dela nire ispiluek denentzako balio izatea.

Fantasia manipulaziorako ere erabil liteke, ordea.

Bai, badago beste fantasia mota bat: hitza, fantasia bestea engainatzeko erabiltzea. Hori haurrekin askotan egiten da, erabat engainatzen ditugu. "Ikusten horko basoa?", esaten diegu, "baso horretan bizi da Benito otsoa". Eta zuk ez duzu horretan sinesten, baina hitza erabiltzen duzu haurra engainatzeko. Zure hitza zuritzen ari zara. Niretzako hitz horrek, fantasia horrek ez du ezertarako balio. Hori da, hain zuzen, gizarte kapitalistak erabiltzen duen engainu modua. Kapitalismoak gizartea engainatzeko erabiltzen du fantasia. Beldurra bitartez. Niri alderdi hori ez zait batere interesatzen, ez naiz dimentsio horretan sartzen. Jende asko sartzen da horretan, fantasia

bere konbenientziarako erabiliz, eta Benito otsoa edozein lekutan jartzen dute, beldurra sortzeko eta manipulatzeko.

Benito otsoa ez da leku guztietan existitzen, baina existitzen da?

Jakina baietz. Eta galdetzen badidazu Olentzero existitzen den ala ez, Olentzero? Jakina existitzen dela! Nola ez da, ba, existituko? Olentzero arketipo bat da, sinbolo bat, alderdi jakin batzuekin lotzen gaituena. Zu ere Olentzero zara, eta doan emateko ahalmena duzu. Haurrak behar du arketipo hori, sinesteko badela sinbolo bat, badela norbait doan emango diona. Existitzen da! Baina hori plano sinbolikoan ulertu behar da, sinbolo horrek errealitatearekin lotuko zaitu. Batzuek sinboloa uztartzeko erabiliko dute eta orduan sin-bolo izango da, eta bestela, ordea, dia-bolo izango da, bereizteko erabiltzen bada. Banatzeko. Edo ez da ezer izango. Arteak horrela funtzionatzen du. Ni margolanak ikustera noanean, batzuek errealitatearekin lotzen naute, beste batzuek bereizi egiten naute, eta beste batzuek ez naute ez lotzen ez bereizten, ez ditut ezerekin identifikatzen. Ba, fantasia berdin. Gizakiok ez baitugu beste modurik errealitatea hautemateko.

Zergatik hasi zinen kontatzen?

20 urterekin ipuinak kontatzen hasi nintzeanean fantasia zauri batzuk nituelako erabiltzen nuen. Konturatu nintzen une batean pertsona batek min egin zidala, beste batek ere min, eta min hori gainditzeko fantasia sortzen nuela, gazteluak sortzen nituela. Eta gaztelu horiek fantasmak ziren, ez konfiantzan eraikiak, beldurrean baizik, eta errezelo txarretan. Leku horretan ez dago maitasunik. Harrigarria izan da konturatzea fantasia nire burua defendatzeko sorturiko mekanismoa zela.

Orain ere hala da? Zure ezkutua da fantasia?

Ez, orain ez dut hitza defendatzeko erabiltzen, eskaintzeko baizik, emateko, maitasun guztiarekin. Baina hori bigarren fasea da, eta horrek hustea eskatzen du. Hustu-bete-hustu. Artea maitasunez eskaintzeko adin bat behar da, aurretik zenbait gauza hustu behar dituzu, eta husten zarenean ez duzu hitzekin lan egiten: hitza zara. Hor dago mistika. Batzuetan defentsarako behar dugu sorkuntza, baina sorkuntza lana eskaini egin behar da, eta horretarako erabat biluztu behar duzu eta dena eman behar duzu, ehuneko ehun. Ezin duzu ezer gorde. Dimensio horretan zaudeanean dena proiektatzen duzu eta dena da opari, edozer gauza proiektatu daiteke, baina horretarako ezinbestekoa da hustea. Ikusten duzu? Argia aldatzen ari da. Hemen gaude baina begira eguzkia nola ari den aldatzen. Ni

NAFARROAKO
BERTSOLARI
TXAPELKETA

10

www.nafarroakotxapelketa.com

Finalaurrekoak:

Martxoaren 7an

ATARRABIAko

Indurain Anaiak
Kiroldegan

17:30ean

Jon Barberena
Arkaitz Goikoetxea
Oier Lakuntza
Eneko Lazkoz
Jon Elizetxe
Aimar Karrika

Nafarroako
Bertuzak
Elkartea

Laguntzailea:

argia

● Pello Añorga

hizketan ari naiz baina ni argia naiz. Konektatuta zaudenean dena sumatzen da. Zu dena zara. Dena zara zu. Orain besteentzat egiten dut lan: maitasun ekintza da. Horretarako beharrezkoa da gardentasuna, baina garden izateak lan handia eskatzen du. Zure sentimenduak nola dauden jakitea. Horra iristeko zure demonioak oso ondo ezagutu behar dituzu. Bide honetan nire lagunik handiena demonioa izan da. Demonioa arketipo gisa. Eskua ematen diozu, begiratzen diozu begietara eta momentu horretan urtu egiten da demonioa.

Kontatzeak lagundu dizu demonioei beldurra galtzen?

Bai, kontatzen hasi nintzenetik bide osoa egin dut. Oteizaren bi faseak oso ondo ulertzen ditut zentzu horretan. Lehendabizi zure demonioak proiektatzen hasten zara, garrasika, eta haizea hartzera bidaltzen dituzu denak, ostikoak ematen dituzu... Baina gero zarata horrek isiltzera egiten du. Bide terapeutikoa da: hustu betetzeko. Eta gero barre egiten duzu. Barrura-barrura-barrura baina kanpora-kanpora-kanpora. Benetako komunikazioa barrua eta kanpoa bateratzen direnean gertatzen baita. Barruan dagoena ere oso kanpoan dago eta kanpoan dagoena oso barruan.

Konexio hori, benetakotasuna, beti da posible?

Nik ere betelana egin izan dut batzuetan, eta badakit halakoetan gezurretan ari naizena, besterik gabe teknika bat aplikatzen, baina kontziente naiz, badakidalako egun horretan, zoritxarrez, ezin dela gehiago egin. Umorez hartu behar da. Hori maskarekin lan egitea da, eta batzuetan behar ditugu maskarak!

Zein da mozorro hori?

Teknika. Badakizu funtzionatuko duela eta erabili egiten duzu, aktibatu eta aurrera. Baina benetako komunikazioan abandonatzen jakin behar duzu. Dakizuna uzten, husten jakin behar duzu. Mozorroa ezagutzen duzun leku bat da. Kontrola. Batzuetan kontrolatik egiten duzu lan, eta momentu horretan lan egiten duzu ertzain batek lan egingo lukeen bezala. Momentu horretan polizia zara. Eta agian jendeak ez du igarriko, baina zuk badakizu polizia zarela. Eta orduan borrak hartu eta erabili egiten dituzu, eta batzuetan beharrezkoa da. Hasieran gaizki sentitzen nintzen maskarak erabiltzearen, baina ikasi egiten da maskarak errudun sentitu gabe erabiltzen. Bai guraso zarenean, bai gizarte honetan zenbait lekutan lan egiten

OFF THE RECORD Zirikitua

Grabagailuan hitzak soilik sartzen zirela uste genuen, baina zirikituren batetik sartu zaizkigu aingeru bat, ortzadarra, kardaberak eta bihurondokoa, demonioa eta Olentzero elkarri eskutik helduta, Kandelario bezperako eguzkia, Oteiza, soineko paristar bat, bizitza eta heriotza. Nola entzun duzu maitasuna, mikrofono sorgina?

duzunean... ezinbestekoak dira. Zenbait lekutan ezin zara biluzik agertu, baina artean eta komunikazioan nahi eta nahi ez biluzik agertu behar dugu.

[Oiartzungo kiroldegiko tabernan ari gara elkarrizketa egiten. Taberna jendez betetzen hasi da, eta tabernaria etorri zaigu esanaz “badago gela bat goian, nahi baduzue, libre dagoela esan didate..”].

Jakina, etorri zarenez gero joan egingo gara, eskerrik asko [tabernariari]. Hau aingeru bat da. Aingeruaren arketipoa. On egitera etorri da, eta kasu egin behar zaio.

[Goiko gelara igo gara]

Haurrak isiltasunera eramatea omen da zure helburua, kontatzen duzunean.

Beti ez dut lortzen, baina hori lortzen dudanean... magia sortzen da. Barrua eta kanpoa: haurrak barrura eramatea oso urrutira bidaia dezaten. Honetan guztian niri ez zait ipuina bera bakarrik interesatzen, interesatzen zait, esaterako, meditazioa ere. Beste dimentsio batzuk aurkitu ditut, otoiaren, adibidez, baina dimentsio hori ulertzen jakin behar dugu, gure belaunaldiak erlijioarekin izan duen harremana erabat despotikoa izan baita. Sintesi bat egin beharko dugula uste dut, baina otoiaren dimentsioa garrantzitsua da. Leku batean zaudenean eta bihotz guztia leku horretan jartzen duzunean..., niretzako hori da otoiaren. Kontatzen ari naizenean sarri ez dut jakiten zertan ari naizen, otoiaren, meditatzen ala zertan. Niretzako espazio hori espirituala baita. Badakit hau askok ez dutela ulertzen. Gure belaunaldiko-erri erruz kostatuko zaie hau ulertzea, baina ziur naiz etorriko direla belaunaldi berriak espiritualitatean sakonduko dutenak. Behar handia dago.

Teoria modernoek tradizioarekin hautsi dutela esan nahi duzu? Tartean tradizio espiritualarekin? Ni sinestuna naiz, eta Jainkoarengan sinesten dut, baina ze Jainkotan? Hor dago gakoa. Baina espazio espiritualak sortzea beharrezko dugula diot. Hori Oteizak ere esaten zuen lasai arraio! Baita Txillidak ere! Espirituala zentzu horretan: munduko geruza guztiekin konektatzeko leku batzuk sortzea; eta geruza guztiekin diodanean geruza guztiekin diot: kosmosetik hasita gauzarik sinpleeneraino. Nik ez dut Jainko despota batean sinesten! Gertatzen dena da jaso dugun bakarra Jainko despota hori dela. Nire Jainkoa oso-oso maternal da, eta gauza asko da: haurra da, heldua da, edozer gauza da, dena da. Jainkoak ispilu bat dauka eta ispilu horretan edozer gauza proiektatu daiteke. Gazteek energia esaten dute, baina izenak berdin du, Jainkoa hitza ere arketipoa da. Jainkoa existitzen da Olentzero existitzen den bezala, deabrua existitzen den bezala, printzesak eta printzeak existitzen diren bezala. Existitzen da baina ikusezina da, arketipoak beti erantzuten diete sumatu arren ikusezinak diren dimentsioei, eta horregatik egiten dugu artea, dimensio horiei forma emateko edo gertuago sentitzeko.

Elkar entzuteko espazioak sortu behar direla ere irakurri dizut.

Euskaraz baditugu hitz zoragarri bi: entzun eta erantzun. Eta erantzun hitzaren barruan entzun hitza dago. Hitzak berak adierazten digu ondo erantzuteko ondo entzuten jakin behar dugula. Ez badugu ondo entzuten ezin dugula erantzun, ezin garela erantzule izan eta erantzukizun eskasa izango dugula. Bestela era itsuan erantzuten dugu, eta herri bezala horrela gaude. Gure herriak ezin du entzun, eta nola erantzungo dugu entzun gabe? Erantzuten ari gara, baina era itsuan. Eta eskizofrenia horretan gaude. Burua alde batetik doa, bihotza bestetik eta oinak bestetik. Eta herri bezala ea nola bateratzen

ditugun burua, bihotza eta hankak. Oso gizarte sakabanatuan, kitzikatuan bizi gara. Denbora guztian ari gara “hau nahi dut eta hura nahi dut eta hara noa eta handik nator...”. Kontsumitu eta kontsumitu eta azkenean, kontsumitu. Hau da, ahitu. Hain beteta gaude ezin baikara hustu. Eta hau arnasa bezala da: hustu ezean, ezin bete, eta ito egiten gara. Hartu eta eman, hartu eta bota, bete eta hustu... Erritmo horretan dago bizia.

Zergatik daukate hain fama txarra irudime-nak, fantasiak, inozentziak...?

Ez ditugulako kontrolatzen. Heldua izatea zer da? Kontrola, ezagutza, manipulazioa. Eta horretarako kontzeptuak behar ditugu, eta kontzeptuz aseta gaude, hitzak finkatu egiten dira, mugak zehaztu, hitzak kartzelatan sartzen dira eta sailkatu egiten dira: definitu. Eta zein da gure lana? Hitzak eta irudiak kartzeletatik ateratzea, bizitza askoz ere askeagoa baita. Horregatik behar dugu heriotza! Heriotzak askatzen gaitu, eskerrak horri, bestela dena jakingo genuke eta dena sartuko genuke kartzelatan. Heriotzak galderen aurrean jartzen gaitu, erantzun ezineko galderen aurrean, eta horrek ematen digu bizitzeko behar dugun umiltasuna. Bestela dena kontrolatuko genuke. Horregatik gus-tatzen zait asko nomaden tradizioa, sortu eta desegin, hala bizi dira, eta bizitza halakoa da, inferiorik handiena ere desagertuko da haize bolada batekin. Egiten eta desegiten jakin behar dugu. Nomadek gauza bakarra eramanen zuten beti eurekin: sua. Sua bizirik mantentzea da inporta duena. Zikloak: hustu-bete-hustu, egin-desegin.

[Amaitzean... nire edalontzia beteta dago eta Pellorena, hutsa]. ■

Demonioari, inozentziari edota umeen mundu imajinarioari buruzko gogoetak, elkarrizketaren bertsio luzean.

Abadiñoko Emakumeak
aniztasunetik
berdintasunerara
martxan!

2010eko martiak 8 Emakumeen Nazioarteko Eguna EGITARAUA

- **Martiak 5, 17:30, Errota Kultur Etxean**
Kartel lehiaketaren SARI BANAKETA
- **Martiaren Setik 18ra Errota Kultur Etxean**
Kartel lehiaketara zuzentutako lanen ERAKUSKETA
- **Martiak 8, azbetelehena**
17:00 ORRAZKERA AFRIKARRAK egiteko sukera Trafa-Matienako plazazo kioskoan edo Eskoletako gimnasioan
17:30 Mundu Martxekin bat egiteko MURALA egiteko da
18:00 KALEJIRA BoTaPa samba taldearekin
18:00 TXOKOLATADA Frontolan
- **Martiak 10, eguaztana, MUNDU MARTXA**
Zomotzak pasatzen da
- **Martiak 10, eguaztana, EMAKUMEEN MUNDU MARTXA**
17:30 Zomotzak pasatzen da
- **Martiak 11, eguena, 18:00etan**
Errota Kultur Etxean
ZINE-FORUM "La vida secreta de las abejas"
Hizlaria: Escame Larrinaga
- **Martiak 13, zapatua, 20:00**
Errota Kultur Etxean
ANTZERKIA "De película" Oñaitzen Clown.
Sareta 3€

AKTOLATZAILEAK

- Anboto aspiko damak emakume elkarteak
- Denon Artean alarguren elkartea
- Emakume etorkiñen taldea
- De Norte a Sur
- Abadiñoko Udala